

Konya Alaeddin Camii'nde Bulunan Cicim Örnekleri

The Samples of Cicims at the Alaeddin Mosque in Konya

Mustafa YILDIRIM*

ÖZET

Bu çalışmada, Konya Alaeddin Camii'ne çeşitli yörelerden getirilmiş olan cicim örnekleri ele alınmıştır. Bu cicimler, XVII.y.y ve XX. y.y arasında tarihlenmektedir. Araştırmada; cicim konusunda bilgi verildikten sonra cicim teknikleri tanıtılmış ve örnek resimlerle katalog oluşturulmuştur. Ayrıca cicimlerin motif çizimleri de yapılarak konunun geniş bir çerçeveden değerlendirilmesi yapılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Konya, Alaeddin Camii, Cicim, dokuma.

ABSTRACT

In this research, We have made clear the cicims at the Alaeddin Mosque in Konya. These cicim samples are dated from XVII. th to XX. th centruies. After giving knowledge on cicims, we described the cicims technique and pictures that included to our catalog. And then we draw all the cicims pattern. As result, we made as conclusion that the cicims technique and theme details.

KEY WORDS

Konya, Alaeddin Mosque, Cicim, rug.

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

I.GİRİŞ

Konya Alâeddin Camii¹, dokuma türlerimiz bakımından gayet zengin bir mekandır. Buraya, başta Konya ve ilçeleri olmak üzere birçok yöreden halı, kilim, cicim, zili ve sumak gibi dokuma türleri bağışlanmıştır. Cicimler, çeşitli amaçlarla dokunmuş ve kullanılmışlardır. Örneğin, çuval, heybe, yüklük, yer sergisi, yolluk ve seccade türünde cicimler dokunmuştur². Bizim çalışma konusu edindiğimiz on dört adet cicim, camide kullanılmaya uygun olan yer sergisi veya seccade türünde olanlardır. Bunlar, Vakıflar Bölge Müdürlüğü ve İl Kültür Müdürlüğü tarafından kurulan bir komisyon tarafından, XVII- XX. Yüzyıllara tarihlendirilmiştir. Bu örnekler Meram Müftülüğü Depolarında muhafaza edilmektedir.

II.CİCİM: Düz kirkitli dokumalar, kilim, cicim, zili, sumak şeklinde sıralanmıştır. Bunlardan cicim, Türkçe bir kelime olup, halk arasında cicim,cecim, cacım, çalma ve çelme gibi değişik adlarla ifade edilmektedir³. Cicim, Türklerin eskiden beri bildikleri bir dokuma türüdür. Halı ve kilim dokuma merkezlerinde cicim de hep dokuma gelmiştir⁴. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde cicim tanımının sadece cicim dokumalar için değil, farklı dokuma türleri için de kullanıldığı bilinmektedir. Sinop, Trabzon ve Gümüşhane çevresinde ince dokunmuş nakışlı kilime, Elazığ'da ince halıya, Niğde, Kayseri, Konya ve Çorum çevresinde tülü veya bırakmalı diye anılan dokumalara cicim adı verilmektedir⁵.

Cicim, dokuma tekniği bakımından kilimlerden farklı bir özelliğe sahiptir. Kilimlerde ön ve arka yüz yaklaşık olarak aynı görüntüye sahipken, cicim teknipli dokumalarda dokumanın ters tarafı iplik atlamaları ve kesintiler nedeniyle karışık ama hoş bir görüntüye sahiptir⁶.

¹ Alâeddin Câmii, Konya'nın merkezinde, Alâeddin Tepesi denilen höyükte, Selçuklu Sarayı'nın üst tarafında inşa edilmiştir. Câmii, Sultan Rükneddin Mes'ud'un (1116-1156) son zamanlarında yaptırılmaya başlanmış, Câmii'nin inşasına II.Kılıç Arslan (1156-1192) zamanında devam edilmiş, I. İzzettin Keykavus (1210-1219) tarafından yeni ilâvelerle genişletilmiş, I.Alâeddin Keykubâd (1219-1256) tarafından da tamamlanmıştır. Câmii, bu sonuncu Sultan zamanında tamamlandığı için onun adıyla anılmaktadır. Bkz. Yaşar Erdemir, *Alaeddin Camii ve Türbeleri*, Konya 2009, s. 71. ; Suut Kemal Yetkin, *İslâm Mimarisi*, Ankara 1959, s.162.

² Bekir Deniz, *Türk Dünyasında Halı ve Düzdokuma Yaygıları*, Ankara 2000, s.79.

³ Bekir Deniz, "Anadolu Türk Dokuma Sanatında Cicim", *Sanat Tarihi Dergisi*, C. VII, İzmir 1994, s.69.

⁴ Fatma Akbil, "Bergama Dokumaları Cicim-Sili", *Türkiyemiz*, S. 21, İstanbul 1997, s. 14.

⁵ Bekir Deniz, *a.g.m.*, s.59.

⁶ Fatma Akbil, *a.g.m.*, s. 14.

Cicim, kilimlerde ve bez ayağı dokumalarda atkı ve çözgü iplerinin yanı sıra, renkli desen ipliklerinin kullanıldığı bir düz dokuma yaygı türüdür. Düz bez ayağı dokuma veya atkı yüzü dokuma zeminler üzerine ince çizgiler halinde sarma işlemini andıran bir görünüşte olduğu için, çoğunlukla halk arasında düz zeminli dokuma üzerine sonradan iğne ile işlenen bir yaygı türü diye bilinir⁷.

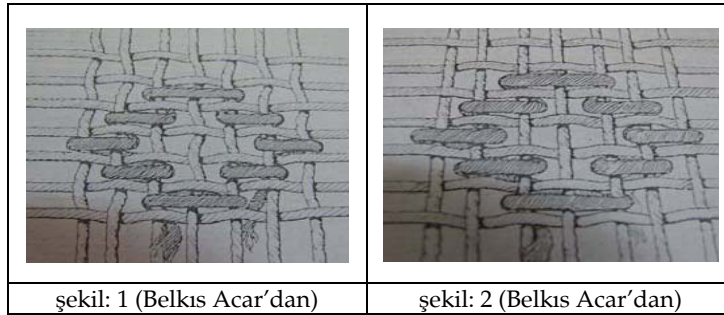
Cicimlerin dokuma malzemesi genellikle yündür. Atkı, çözgü ve desen ve motif oluşturan ipler çift büküm olduğu için sağlamdır. Cicim iki kişi tarafından dokunur. Tezgah'ın önünde oturan dokuyucu, arkasında bulunan dokuyucudan örnekler göre yüz ipini alarak çözgüye sarmak suretiyle arkaya verir. Sıra tamamlanınca boydan boya atkı geçirir. Önce atkıya dolanan dokumayı yerleştirir ve kirkitle atkıyı iyice sıkıştırır. Çözgüye dolamak suretiyle yapılan motifler yüzeyde kabartma olarak görülür. Kompozisyonların şekil ve renklerine göre çoğu kez bir sırada çeşitli renklerin kullanılmasına ihtiyaç duyulur⁸. Aynı zamanda bol ve tekrar eden motiflerle dokumanın zengin ve dengeli motif dağılımı da sağlanır⁹.

II.1. CİCİM ÇEŞİTLERİ

Teknik özelliklerine göre cicimler, çeşitli şekillerde imal edilirler. Belkıs Acar, oluşumu bakımından cicimleri dört bölümde ele alır¹⁰.

II.1.1. Seyrek Motifli Cicim: Zemini meydana getiren atkı ve çözgüler çoğunlukla aynı kalınlıkta ve renkte iplikler olup, deseni meydana getiren iplikler, bunlara nazaran daha kalın olur. Bu da desenlere kabartma bir görünüm verir (Şekil: 1).

II.1.2. Atkı Yüzlü Seyrek Motifli Cicim: Aynı dokuma tekniğinin, atkılarının çözgülerini gizleyecek şekilde bol bırakılıp bastırılarak " atkı yüzü" bir zemin arasına motiflerin dokunması ile meydana gelen bir dokumadır (Şekil: 2).

⁷ Belkıs Acar, *Kilim, Cicim, Zili, Sumak, Türk Düz dokuma Yaygıları*, İstanbul 1982, s. 55.

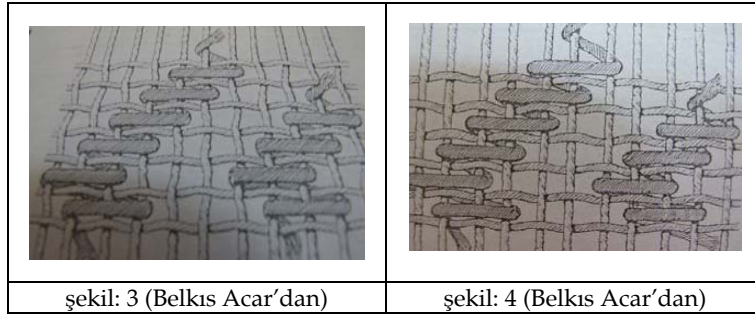
⁸ Yusuf Durul, *Yörük Kilimleri*, İstanbul, 1977, s. 29.

⁹ Arend Bandsma and Robin Brandt, *Flatweaves of Turkey*, Australia 1995, s.24.

¹⁰ Belkıs Acar, *Kilim, Cicim, Zili, Sumak, Türk Düz Dokuma Yaygıları*, s. 56

II.1.3. Sık Motifli Cicim: Kalın yer yaygıları, heybe, çuval, hurç gibi dayanıklı eşyalar bu teknikle dokunur. Üç tek çözgü sarılarak bez ayağı zemin arasına dokunan cicim türüdür. Dokumanın dayanıklı olması için motifler sık dokunur. Bu da zili dokuma ile karıştırılır (Şekil: 3).

II.1.4. Atkı Yüzlü Sık Motifli Cicim: Üç atkı sarılarak dokunur. Ancak daha kalın bir yaygı elde etmek için, atkı yüzlü dokuma zemin arasına sık motifler sarılarak dokunur (Şekil: 4).

II.2. FARKLI CİCİM TASNİFİ

Neriman Görgünay ise, dokunuş biçimine göre cicimleri üç bölümde ele alır¹¹.

II.2.1. Atkı ve Çözgü Yüzlü Bezayağı (Düz dokuma) Cicim: Bu tür düz (bez ayağı) dokumalarda atkı ve çözgü ipleri eşit aralıklarla kesişmektedir. Düz dokunabilen bu tür örneklerde dokuma seyrekdir. Genelde ayrı renklere dokunan parçaların birbirine dikilmesi ile meydana gelen bu tür örnekler, Anadolu'nun hemen her ilinde görülmektedir.

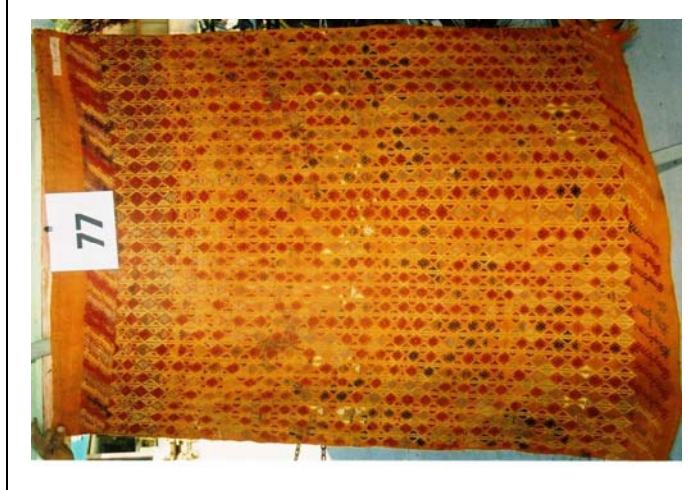
II.2.2. Sarma Motifli Cicim: Aynı kalınlıkta atkı ve çözgü iplerinin yanı sıra daha kalın desen ipinin kullanılması ile meydana gelen dokuma türüdür. Atkı ve çözgü ipleri zeminde atkı ve çözgü yüzlü bir dokuma meydana getirmektedir. Daha kalın olan renkli desen ipleri ile meydana getirilen desenler, zeminde kabarık bir görüntü meydana getirmektedir. Dokunuşunu görmeyen kişiler bu tür dokumaların desenlerinin düz zemine sonradan işlendiğini düşünebilirler.

II.2.3. Çözgü Yüzlü Cicim: Atkıların çözgüler tarafından tamamen gizlendiği bu tür dokumalarda nakışlar ve zemin, çözgü iplerinden meydana gelmek-

¹¹ Neriman Görgünay, "Kırkitli Dokumalarımızdan Cecimlerimiz ve Van", *Yakın Tarihimizde Van Uluslar arası Sempozyumu*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, No: 6, Van 1990, s. 253-272

tedir. Kılıç adı verilen tahta bir aletle dokunan bu tür örneklerde deseni meydana getiren çözümler istenilen renklere göre tezgaha yerleştirilmektedir. Dokunuşu zor ve beceri isteyen bir dokumadır. Çözgü yüzlü cicim kendi içinde bölümlere ayrılmaktadır. Bunlar, “tek taraflı kabarık yüzlü”, “tek taraflı düz dokuma görünümlü ve tersi atlamalı”, “iki taraflı düz dokumalı”, “iki taraflı kendinden desenli” olmak üzere beş çeşittir. ©

III: KATALOG

Envanter No:77

Örnek No:1

Çizim No:1

Yöresi: Çumra/Konya

Ölçüsü: 115x136 cm.

Dönemi: 19. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Cicim'in kısa kenarlarında bir adet düz iki de "tarak" motifli olmak üzere üç adet bordürü vardır. Çok sayıda eşkenar dörtgenler zemini bezemiştir. Bu dörtgenlerin içinde de "pıtrak" motifleri bulunmaktadır. Turuncu, bordo, siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Bu örnekte, dikey olarak gayet ince 28 adet kuşak bulunmaktadır. Bu kuşakların içinde aynı sıklıkta eşkenar dörtgenler bütün zemini kaplamış durumdadır. Ölçüleri itibariyle seccade boyutlarındadır.

EnvanterNo: 3

ÖrnekNo: 2

Çizim:2-a/2-b/2-c

Yöresi: Derbent/Konya

Ölçüsü:100x150cm.

Dönemi:19.yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Kuşaklar halinde dokunan cicim'in zemininde "bereket", "pıtrak", "çakmak" ve Orhun yazıtlarında kullanılan Göktürk alfabesinde "B" harfi karşılığı olan motifleri kullanılmıştır. Bu örnekte, Kırmızı, turuncu, siyah, beyaz ve kahverengi hâkimdir.

Değerlendirme: Bu tür kuşaklı cicimler, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde dokunmakla birlikte, özellikle Konya'nın Derbent ilçesinde de yoğun olarak görülmektedir. Bu örnekte geleneksel Türk motiflerinin bir kısmı görülmektedir. Ayrıca Göktürk harflerinden bir tanesi de alttan beşinci kuşak içinde motif olarak uygulanmıştır.

Envanter No:125

Örnek No:3

Çizim No:3-a/3-b/3-c/3-d/3-e/3-f

Yöresi: Derbent/Konya

Ölçüsü: 175x454 cm.

Dönemi: 19. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Cicim tekniğiyle süslenmiş ve kuşaklar halinde bütün zeminin bezendiği bir dokumadır. Kuşaklarda ara ara "yön" ve "göz" motiflerine rastlanmaktadır. Bu örnekte, kırmızı, sarı, siyah ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Enine kuşakların sık kullanılmasıyla oluşturulmuş olan cicim, Derbent yöresinin diğer dokumalarda da görülen özelliklerine sahiptir.

Envanter No:136

Örnek No:4

Çizim No:4

Yöresi: Derbent/Konya

Ölçüsü: 180x435 cm.

Dönemi: 19. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Bordürü olmayan cicimin zemini kuşaklardan müteşekkildir. İki kuşak hariç diğer kuşakların tamamı düz ve herhangi bir motif yoktur. O iki kuşakta ise sadece "el" motifleri işlenmiştir. Bu örnekte, mavi, kırmızı, beyaz, bordo, sarı ve lacivert renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Ölçüleri bakımından bir yolluk olduğu anlaşılan cicim, Derbent yöresinin geleneksel yatay kuşaklı örneklerindedir.

Envanter No:143

Örnek No:5

Çizim No:5-a/5-b

Yöresi: Derbent/Konya

Ölçüsü:130x420 cm.

Dönemi:19-20. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Bordürü bulunmayan cicimin zemini kuşaklar halinde düzenlenmiştir. Kuşakların birçoğu sade iken bir kısmında da “gül buketi” motifleri yer almaktadır. Bu örnekte, mavi, kırmızı, beyaz, siyah, yeşil ve sarı renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Yolluk türü bir dokuma olan cicim, yöresel özellikler taşımaktadır.

Envanter No:193

Örnek No:6

Çizim No:6

Yöresi. Derbent/Konya

Ölçüsü:155x350 cm.

Dönemi.18-19. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik. Cicim

Tanım: Bordürü olmayan cicimin zemini kuşaklar halinde düzenlenmiştir. Kuşakların bir kısmında “zikzaklar” bulunmaktadır. Başka herhangi bir motife rastlanmamaktadır. Bu örnekte, turuncu, sarı, siyah, beyaz, kırmızı ve bordo renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Yolluk türünde olan bu dokuma yatay kuşakları ve basit ve tek tip motif uygulamasıyla Derbent yöresinin sade örneklerinden birisidir.

Envanter No:203

Örnek No:7

Çizim No:7

Yöresi: Derbent/Konya

Ölçüsü:94x175 cm.

Dönemi:20. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Bordürü olmayan cicimin zemini yatay kuşaklardan meydana gelmiştir. Kuşaklarda "bereket", "göz" ve "merdiven" motifleri işlenmiştir. Bu örnekte, sarı, siyah, yeşil, kırmızı, turuncu ve beyaz renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Yatay kuşakları ve belirli motiflerin kuşaklarda tekrarlanmasıyla elde edilen bir kompozisyona sahip olması, yöresel özellik olarak dikkat çekmektedir.

Envanter No:54

Örnek No: 8

Çizim No: 8

Yöresi: Ereğli/Konya

Ölçüsü: 185x394 cm.

Dönemi: 18. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Yer yer yıpranmış olan cicim'in hem uzun kenarlarında hem de kısa kenarlarında aynı motiflerin işlendiği bir geniş ve iki de dar bordür yer almaktadır. Yine aynı motiflerle bezeli bir de orta kuşak yer almaktadır. Bu motifler peş peşe sıralanmış "sandık" motifleridir. Merkezinde çift göbek mevcuttur. İki eşit karenin oluşturduğu zemin üzerinde sık yerleştirilmiş çapraz ve simetrik izler yer almaktadır. Göbeklerde ise iç içe geçmiş baklava dilimi tarzında geometrik desenler oluşturulmuştur. Bunların içinde de "gül" motifleri izlenmektedir. Bu örnekte kırmızı, beyaz ve mavi renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Bu örnek, ölçüleri itibariyle camide kullanacak kadar geniş ebatlıdır. Sade bir kompozisyona sahiptir.

Envanter No:80

Örnek No:9

Çizim No:9-a/9-b

Yöresi: Ereğli/Konya

Ölçüsü: 130x175 cm.

Dönemi: 20. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Tek bordürün çevrelediği cicimin zemininde dört büyük kare pano yer alırken, bunların çevresinde yine karelerden müteşekkil kalın kuşaklar oluşturulmuştur. Bordürün kısa kenarında V motifleri yer alırken, uzun kenarlarında "çengel"ler vardır. Zeminde ise "sandık", "bereket" ve "küpe" motifleri bulunmaktadır. Mavi, lacivert, turuncu, yeşil, beyaz, sarı, bordo, ve kahverengi kullanılmıştır.

Değerlendirme: Bu örnek, çok merkezli kompozisyonu ve canlı renk kullanımıyla Ereğli yöresinin geleneksel dokuma türlerinin devamlılığını sağlamaktadır. Ölçüleri bakımından seccade boyutlarında olan cicim, tek parça halinde dokunmuştur.

Envanter No:94

Örnek No:10

Çizim No:10-a/10-b

Yöresi: Ereğli/Konya

Ölçüsü: 83+84x286 cm.

Dönemi: 19. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Kısa kenarında daha geniş ve uzun kenarlarında daha dar olan tek bordürle çevrelenmiş olan cicimin zemini iki şaktan meydana gelmektedir. Zemini zikzaklı ve dikey üç kuşaktan oluşmaktadır. Bu kuşakların içinde eşkenar dörtgenler mevcuttur. "Bereket" ve "göz" motifleriyle bezelidir. Bu dokumada, Kırmızı, yeşil, sarı, siyah, mavi, bordo, lacivert ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Bu örnek, iki parça halinde yolluk olarak dokunup sonradan birleştirilmiştir. Çok merkezli olması sebebiyle Ereğli yöresi dokumalarının özelliklerini taşımaktadır.

Envanter No:164

Örnek No:11

Çizim No:11-a/11-b

Yöresi: Ereğli/Konya

Ölçüsü: 68x325 cm.

Dönemi: 18. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: İki adet dikey kuşaktan meydana gelen cicimin zemini eşkenar dörtgenlerle doldurulmuş ve bunların içinde ve çevresinde "bereket" ve "pıtrak" motifleri işlenmiştir. Bu örnekte, turuncu, bordo, sarı, siyah, kırmızı ve yeşil renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Bir yolluk parçası olan cicim, geleneksel Türk motiflerine sahiptir. Bu dokumanın tümü elimizde olmadığı için kompozisyonu konusunda bilgi veremiyoruz.

Envanter No:16

Örnek No:12

Çizim No:12

Yöresi: Obruk/Konya

Ölçüsü:160x390 cm.

Dönemi:19. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Cicim türünde bir dokumadır. Dikey olarak üç adet ve yatay olarak beş adet kuşak uygulamasının yapıldığı bir kompozisyona sahiptir. Zeminde X şeklinde büyük ebatlı desenlerin boşluklarında "pıtrak" motifleri yer almaktadır. Kuşaklarda da yoğun "pıtrak" motifleri işlenmiştir. Kahverengi ve gri renkler hakimdir.

Değerlendirme: Bu dokuma, ölçüleri itibariyle büyük camilerde kullanılmaya uygun olarak tasarlanmıştır. Tek tip motif uygulamasının yapıldığı bir örnektir.

Envanter No:197

Örnek No:13

Çizim No:13

Yöresi: Obruk/Konya

Ölçüsü.116x144 cm.

Dönemi:18. yüzyıl

Malzeme: Yün

Teknik: Cicim

Tanım: Bu cicimin dört tarafında da aynı motif ve desenlerin uygulandığı kuşaklar yer almaktadır. Merkezde ise, bir yatay kuşak ve daha ince olan bir dikey kuşak vardır. Bu kuşakların arasında dört ana bölme ortaya çıkarılmıştır. Bu bölmelerde "dudak", "bereket" ve "pıtrak" motifleri serpiştirilmiştir. Kuşaklarda ise, "sandık", "küpe", "bereket" ve "başak" motifleri bulunmaktadır. Bu örnekte, yeşil, beyaz, siyah, bordo, mavi, sarı ve turuncu renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Bu örnekte, çerçeve kuşakların ölçüleri ve içlerindeki desenler ve motifler büyük boyutludur. Kuşaklar dışında kalan alanlar sade ve seyrek motiflidir. Geleneksel motiflerimizin yoğun kullanıldığı bir dokumadır.

Envanter No:144

Örnek No:14

Çizim No:14

Yöresi: Obruk/Konya

Ölçüsü:82x192 cm.

Dönemi:20. yüzyıl

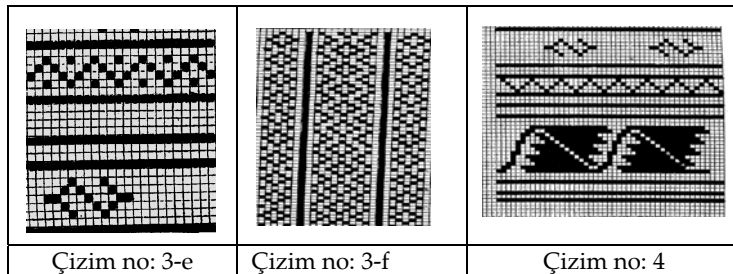
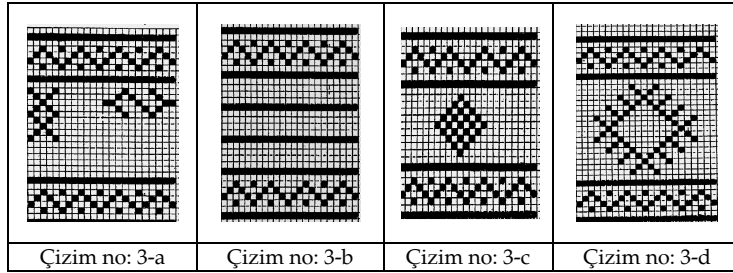
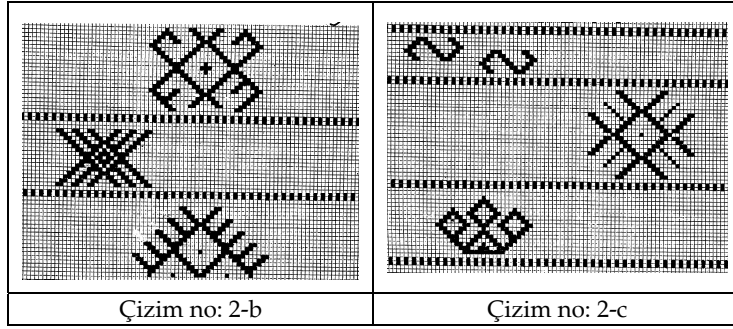
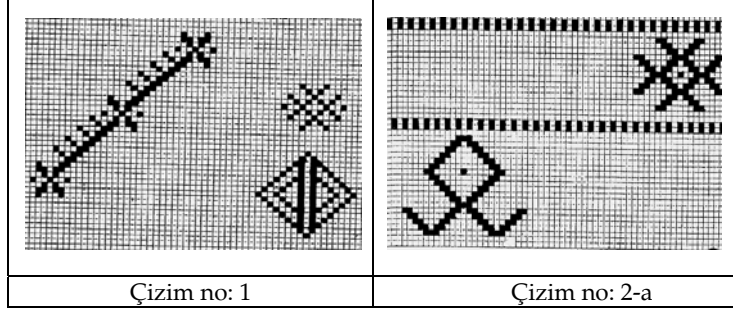
Malzeme: Yün

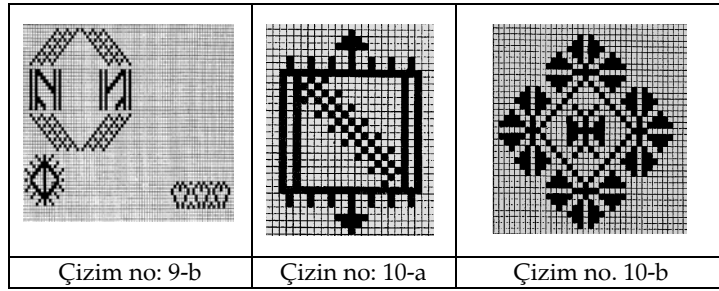
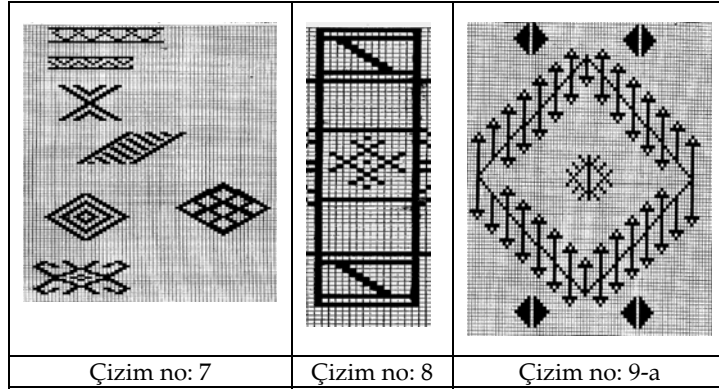
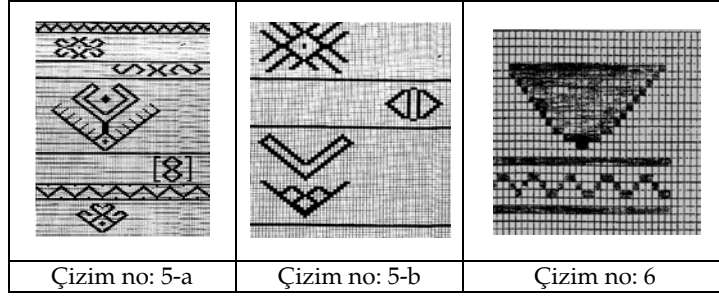
Teknik: Cicim

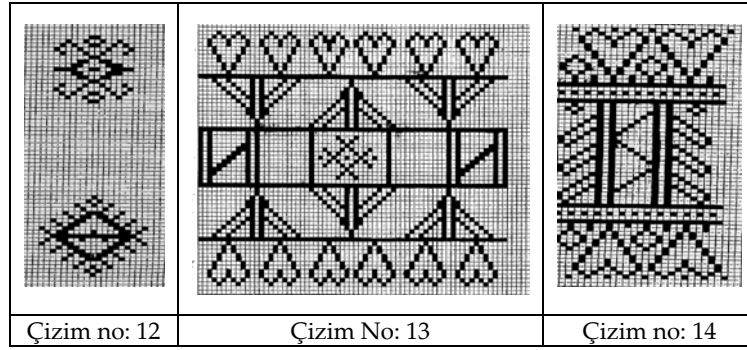
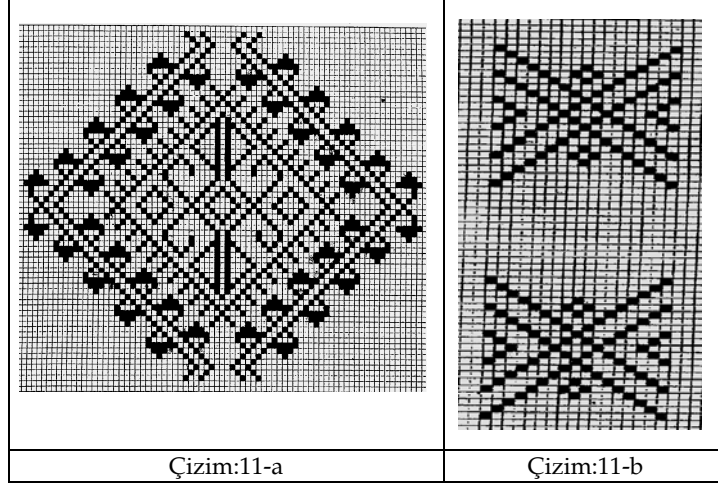
Tanım: Kısa kenarında ve uzun kenarında kuşaklar halinde "başak" motifi bezeli olan cicimin zemininde X şeklinde bir merkez ve çevresinde "elibeline" ve "bereket" motifleri yer almaktadır. Bu dokumada, beyaz, yeşil, mavi, bordo ve sarı renkler kullanılmıştır.

Değerlendirme: Ölçüleri bakımından seccade boyutlarında olan cicimin çevresi yoğun motifli ve merkezi sadedir.

IV. ÇİZİMLER

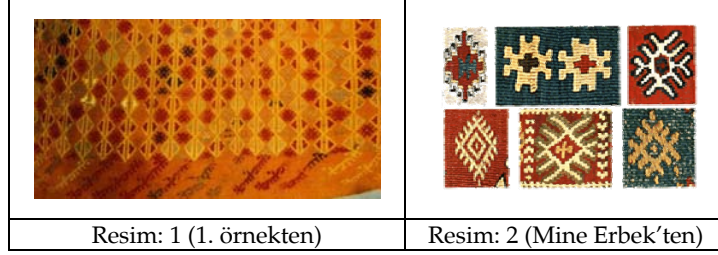

V. DEĞERLENDİRME

Bu çalışmamızda 14 adet cicim örneğini ele aldık. Bunlardan bir tanesi Çumra, altı tanesi Derbent, dört tanesi Ereğli ve üç tanesi de Obruk yöresine aittir. Bu örnekleri, yörelere göre alfabetik sıralamaya tabi tutarak inceledik. Konya'daki her bir yörenin kendine özgü özellikleri vardır. Bizim çalışmamızda örneklerini incelediğimiz yörelerden Çumra cicimleri, genellikle küçük motiflerden oluşmuş düz bir zemine sahiptir. Derbent cicimleri, yatay kuşaklı ve seyrek motiflidir. Ereğli cicimleri, iki veya çok merkezli bir kompozisyona sahiptir. Obruk cicimleri ise, yatay ve dikey kuşakların oluşturduğu dörtgenlerin zemini kaplamasıyla elde edilmiştir.

Çalışmamızda yer alan Çumra yöresine ait birinci örnekte, yoğun olarak “pıtrak” motifi ile birlikte bordürlerde “tarak” motifi kullanılmıştır (resim: 1). Bu motifler, farklı yörelerde de sıklıkla görülen uygulamalardır¹² (resim:2).

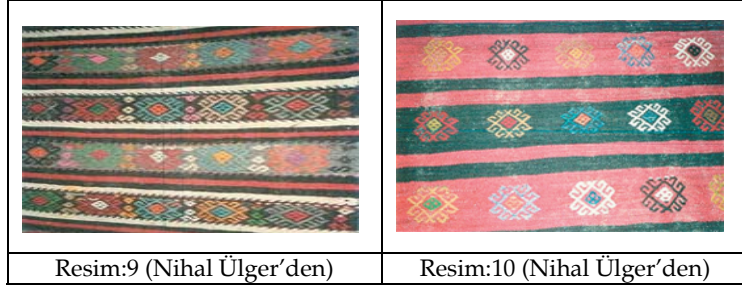

Derbent yöresi cicimleri, yatay kuşaklar içine çeşitli motiflerin yerleştirilmesiyle elde edilmiştir. Bu motifler, “çakmak”, “bereket”, “pıtrak” (resim: 3), “göz”, “kazayağı” (resim:4), “el” (resim:5), “çiçek buketi” (resim:6), “zikzak” (resim:7), ve “merdiven” (resim:8) şeklinde işlenmişlerdir. Yatay kuşaklı ve benzer motifli cicimler başka yörelerde de dokunmaktadır¹³ (resim:9,10).

¹² Mine Erbek, *Çatal Höyükten Günümüze Anadolu Motifleri*, Ankara 2002, s. 86.

¹³ Nihal Ülger, “Tarsus-Sağlıklı Köyü Merkez Camii’ndeki Cicim Çulları”, *Erdem Dergisi*, C.10, S.30, Ankara 1999, s.643-646.

Ereğli yöresi cicimleri, çok merkezli, dikey ve yatay kuşakları kalın olan örneklerdir (resim:11). Motif olarak, “sandık”, “bereket”, “küpe” (resim:12), ve “göz” (resim:13) şekilleri işlenmiştir. Zemini çok merkezli olan cicimlere diğer yörelerde de sık rastlanılmaktadır (resim: 14).

Obruk yöresinde dokunan cicimlerin kuşakları daha yoğun motif bezemeli iken, merkezinde yada merkezlerinde sadelik hakimdir (resim:13). Kuşaklarda ve zeminde "sandık", "pıtrak" (resim:14), ve "başak" (resim: 15) motifleri kullanılmıştır. Günümüzde de aynı özellikleri taşıyan cicimler Obruk'ta dokunmaktadır (resim:16).

KAYNAKLAR

- ACAR, Belkıs, *Kilim, Cicim, Zili, Sumak, Türk Düz dokuma Yaygıları*, İstanbul 1982.
- AKBİL, Fatma, "Bergama Dokumaları Cicim-Sili", *Türkiyemiz*, S. 21, İstanbul 1997, s. 12-20.
- BANDSMA, Arend and BRANDT, Robin, *Flatweaves of Turkey*, Australia 1995.
- DENİZ Bekir, *Türk Dünyasında Halı ve Düzdokuma Yaygıları*, Ankara 2000.
- _____, "Anadolu Türk Dokuma Sanatında Cicim", *Sanat Tarihi Dergisi*, C. VII, İzmir 1994, s.67-73.
- DURUL, Yusuf, *Yörük Kilimleri*, İstanbul, 1977.
- ERBEK, Mine, *Çatal Höyükten Günümüze Anadolu Motifleri*, Ankara 2002.
- ERDEMİR, Yaşar, *Alaeddin Camii ve Türbeleri*, Konya 2009.
- GÖRGÜNAY, Neriman, "Kiritli Dokumalarımızdan Cecimlerimiz ve Van", *Yakın Tarihimizde Van Uluslar arası Sempozyumu*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları, No: 6, Van 1990, s. 253-272
- HİDAYETOĞLU, H. Melek, "Konya Yöresi Cicim Teknikli Yük Örtüleri", *Akdeniz Sanat Dergisi*, S.3, Antalya 2009, s.39-55.
- ÜLGER, Nihal, "Tarsus-Sağlıklı Köyü Merkez Camii'ndeki Cicim Çullar", *Erdem Dergisi*, C.10, S.30, Ankara 1999, s. 643-646.
- YETKİN, S. Kemal, *İslâm Mimarisi*, Ankara 1959.